

Rozšíření plemen *Allium ursinum* L. v ČeskoslovenskuVerbreitung der Unterarten von *Allium ursinum* L. in der Tschechoslowakei

Jiří S o j á k

Botanické oddělení Národního muzea v Praze

Došlo 28. dubna 1967

A b s t r a k t — In der Arbeit wird die Verbreitung beider Unterarten von *Allium ursinum* L. (d. s. ssp. *ursinum* und ssp. *ucrainicum* KLEOP. et OXNER) in der Tschechoslowakei beschrieben und es werden ihre Gesamtareale präzisiert. Auch Übergangsformen werden beachtet.

Allium ursinum L. nepatří mezi taxonomicky homogenní druhy. Jeho východní populace se charakterem květních stopek dosti podstatně odlišují od rostlin ze západních částí areálu. Nominátní ssp. *ursinum* má stopky zřetelně papilnaté dosti dlouhými, z boků zploštělými a do podélných řad seřazenými papilami, zatímco východoevropské plemeno ssp. *ucrainicum* KLEOP. et OXNER má stopky zcela hladké. U nás jsou zastoupena obě plemena.

Těžiště rozšíření ssp. *ursinum* leží v západní Evropě a jeho východní hranice prochází Itálií, záp. Jugoslávií, Rakouskem, Československem a Polskem do sovětského Pobaltí. Fytogeograficky pozoruhodná je jeho exkláva na Kavkaze a v Malé Asii, oddělená širokým hiátem, do něhož je vklíněna jižní část areálu ssp. *ucrainicum*. Je jí možno vysvětlovat polytopickým vznikem monofaktoriálního rozdílu nebo, což se zdá pravděpodobnější, v submediteránní oblasti původně kontinuální areál ssp. *ursinum* byl druhotně přerván expansí kontinentálnějšímu klimatu lépe přizpůsobeného ssp. *ucrainicum*.

Ssp. *ucrainicum* se vyskytuje v oblasti Kavkazu, v evropské části SSSR, na Balkáně a směrem k západu vyznívá v Itálii, Rakousku, ČSSR, Polsku (?) a ve východním Pobaltí.

Na styku rozšíření obou plemen dochází k částečnému překrytí areálů a v této transgresní zóně se vedle typických exemplářů obou subspecií často vyskytují rozmanité přechodné formy. Výskyt transitů však není omezen hranicemi areálového překryvu a vliv jednoho plemene lze sledovat i dosti hluboko v oblastech výlučného výskytu druhého plemene. Např. v Čechách přesahují přechodné rostliny až o 170 km meze výskytu typických jedinců ssp. *ucrainicum*, v severní Evropě (Litva — již. Švédsko) je to ještě více. Lze tu hovořit o postupném vyznívání znaku jednoho plemene v populaci plemene druhého. Přitom geografická podmíněnost v utváření květních stopek je výrazná a hodnocení obou základních typů jako subspecií je oprávněné.

U nás ssp. *ursinum* převládá v Čechách, rozšířeno je na Moravě, odkud přesahuje do jihozápadního cípu Slovenska (po Bratislavu). Ssp. *ucrainicum* naopak převládá na Slovensku, časté je na Moravě (k západu nepřekračuje Svitavu, na jihu proniká až do Českomoravské vysočiny) a dvěma lokalitami

zasahuje do nejvýchodnější části Čech. Přechodné formy jsou běžné v území od východního Polabí a Českomoravské vysočiny po Malé Karpaty a sev. část Malé Fatry; izolované lokality, uzavřené v areálu ssp. *ursinum*, nacházíme v severních Čechách (okolí Liberce a v Poohří u Libochovic).

Na některých lokalitách, především moravských, vyskytují se smíšené lokální populace, kde jednotlivé exempláře, rostoucí v bezprostřední blízkosti, náležejí různým plemenům a přechodným formám. Je pochopitelné, že pozorovatel, který by vyšel z poměrů na takovýchto stanovištích, dospěl by patrně k názoru, že tu nejde o žádné taxony a rozdíly v přítomnosti či absenci papil mají charakter individuální proměnlivosti. Pro odlišný názor však svědčí poměry na ostatních lokalitách, především vzdálených od zóny styku obou plemen, a zřetelné rysy geografického aspektu u obou základních typů.

Zdá se, že *Allium ursinum* není u nás omezeno na určité fytogeografické oblasti. Na frekvenci jeho výskytu má zřejmě vliv přítomnost vhodných biotopů. V ekologických nárocích se obě plemena neliší. Vyžadují bohaté a dostatečně vlhké půdy stinných stanovišť, výskytem jsou vázána jednak na lužní lesy, jednak na bučiny a vlhčí svaňové dubohabřiny (velmi vzácný výskyt byl zjištěn i v kosodřevině). Vertikální rozpětí lokalit kolísá u obou plemen od nejnižších poloh (124—132 m n. m.) až do podhorského a horského pásma (u ssp. *ursinum* do 900 m, velmi vzácně až do 1100—1200 m n. m., u ssp. *ucrainicum* asi do 1200—1300 m n. m.).

Přehled rozšíření

Výskyt v Československu a celkové rozšíření plemen bylo vypracováno výhradně na základě revidovaného dokladového materiálu čs. herbářů. Přesnou mapu areálu druhu (bez rozlišení subspecií) podávají např. MEUSEL, JÄGER et WEINERT (1965). ZAHARIADIHO (1964) mapka rozšíření obou plemen je poněkud schematická.

Allium ursinum L. Species plantarum 300, 1753

subsp. *ursinum*

Areál: Španělsko, Francie, Belgie, Holandsko, Velká Británie, Německo, Švýcarsko, Rakousko (rozšířeno), sev. Itálie*, záp. Jugoslávie**, Československo, záp. Polsko, Norsko, Švédsko, Finsko, SSSR (Pobaltí***, Kavkaz). BORDZILOVSKIJ (1950) udává též z Malé Asie. Velmi pravděpodobný je výskyt v záp. Maďarsku.

Rozšíření v Československu:

Hercynicum

Eu-Hercynicum

Rudohoří: Horní Hrad (Hauenstein) (REISS s. d., PR); Meziboří (HULÁN 1957, PR); Telnice (SCHUBERT 1884, PR).

Český Les: Vel. Zvon (Plattenberg) (KLÁŠTERSKÝ 1953, PR); Herštejn (KRESL 1935, PR); Černovrší u Pece (KRESL 1933, PR); Vys. Závora u Smrčné (Fuchsova Huť) (KRESL 1936, PRC); Jihlavské vrchy: Třešť (DIENER 1941, PR, PRC, BRNM).

* Bolzano, Andrian (SCHWÖDER 1870, BRNU), Val-Vestino (PORTA 1882, PR).

** Istrie, Kanfanar (FREYN 1877, BRNM).

*** Kaliningrad (Königsberg) — Kaymen (WEISS 1876, PRC).

Sudeticum

Jizerské hory: Příchovice (DUŠKA 1949, PRC); Klokotivý potok u Zabyli (STĚJSKAL 1907, PRC).
Krkonoše: Malá Kotelná jáma (SOUKUP 1902, PR).
Rychlebské hory: Vel. Vrbno (SCHUSTLER 1919, PR); Vápenná (Setzdorf) (LATZEL 1876, BRNU).

Hrubý Jeseník: Rudoltice (SCHENK 1912, BRNM); Skřítek u Sobotína (WILDT s. d., BRNM); „Rabenwasser“ u Bedřichova (SCHENK 1929, BRNM).

Subhercynicum

Lužická pahorkatina: Fukov u Šluknova, v býv. zahradě (JEHLÍK 1966, PR); Liberec (SIEGMUND s. d., PR).

Ještěd: Chrastava (KNIŽEK 1902, PR); Dlouhý vrch u Údolu Sv. Kryštofa (PUCHMAJEROVÁ 1937, PR).

Podkrkonoší: Návárov (SKALICKÝ 1951, PRC); Poniklá (SOUKUP 1905, PR); Babí a Trutnov (TRAXLER 1894, PRC).

Podbrdsko: Nepomuk (MALOCH 1910, BRNU); N. Mitrovice (MALOCH 1909, BRNU); Jince (DOMIN 1901, PR; TRAPL 1914, PR, 1923, PR); Rejkovice (VESELÝ 1924, PRC); Lochovice (DOMIN 1901, PRC).

Českomoravská vysočina (česká strana): Blaník (EISENSTEIN 1818, PR); Božejov (VESELÝ s. d., PRC); Ml. Bříště (DOSTÁL 1940, PRC); mezi St. Ranskem a Slavětínem (VITOUŠEK 1911, BRNU, 1912, BRNU).

Českomoravská vysočina (moravská strana): Heraltice (ZAVŘEL 1879, BRNM, BRNU); Štěpánovice (J. ŠMARDA 1932, PR).

Českomoravské mezihory: Tržek (ZOERNIG 1898, PR, PRC, BRNU); Lanšperk (TĚJNKA 1943, PRC); Semanín (KLAPÁLEK 1888, PRC); Třebáňov (SOUKUP 1937, PRC); Roh (Hornberg) u Svítav (SCHREIBER 1890, BRNM).

Severočeské pískovce: Hrádek n. N. (TAUSCH s. d., PR, PRC); Mimoň (SCHANTA s. d., PR); Rálsko u Mimoně (STERNECK 1913, PRC; LORINSER s. d., PR); Ml. Boleslav (PODPĚRA 1896, PRC).

Horní Poohří: Karlovy Vary (NEUBAUER 1893, PRC).

Plzeňsko: Jezvívec u Pocinovic (MALOCH 1915, BRNU; KRESL 1936, PR); Blovice (MALOCH 1909, PR).

Křivoklátská pahorkatina: Sv. Petr u Zbiroha (PEŠEK 1940, PRC).

Vltavsko-sázavské údolí: Závist (u Zbraslavi) (LIEBALD 1912, PR).

Pannonicum

Eu-Pannonicum

Dolní Poohří: Libochovice (ŠIMR 1930, PRC; DOMIN et JIRÁSEK 1939, PRC); Budyně n. O. (NOVÁK 1919, PRC); Písty (VALLA 1955, PR).

Pražská plošina: Praha-Cibulka (leg.?, 1890, PRC; V. NOVÁK 1933, PR; HANTSCH 1942, PR; BUBNÍK 1949, PR; PAUL s. d., PR; KOŠTÁL s. d., BRNU).

Dyjsko-svratecký úval: Dyje (Mühlfraun) (OBORNÝ 1908, PRC); Vranovice (SCHIERL 1893, PRC, BRNU; ŠIRJAJEV 1923, BRNU); Blučina (Lautschitz) (SCHWÖDER 1863, BRNU); Rebešovice (TEUBER 1899, BRNM); Brno (ULIČNÝ 1884, BRNU); Komáňov (WESSELY 1833, BRNM); Černovice (Ráječek, Paradies) (CZERMAK 1863, BRNU; CZIŽEK 1869, BRNU; JUDA 1878, BRNM, 1879, BRNU); FORMÁNEK 1890, BRNM; WILDT 1922, BRNM; BRIŽICKÝ 1937, PR, PRC, BRNM, BRNU, SLO; MÜLLER 1946, BRNU).

Jihomoravská pahorkatina: Pouzdřany (SCHIERL 1887, PR, 1890, PR, BRNM; KRIST 1928, BRNU; SMEJKAL 1957, BRNU).

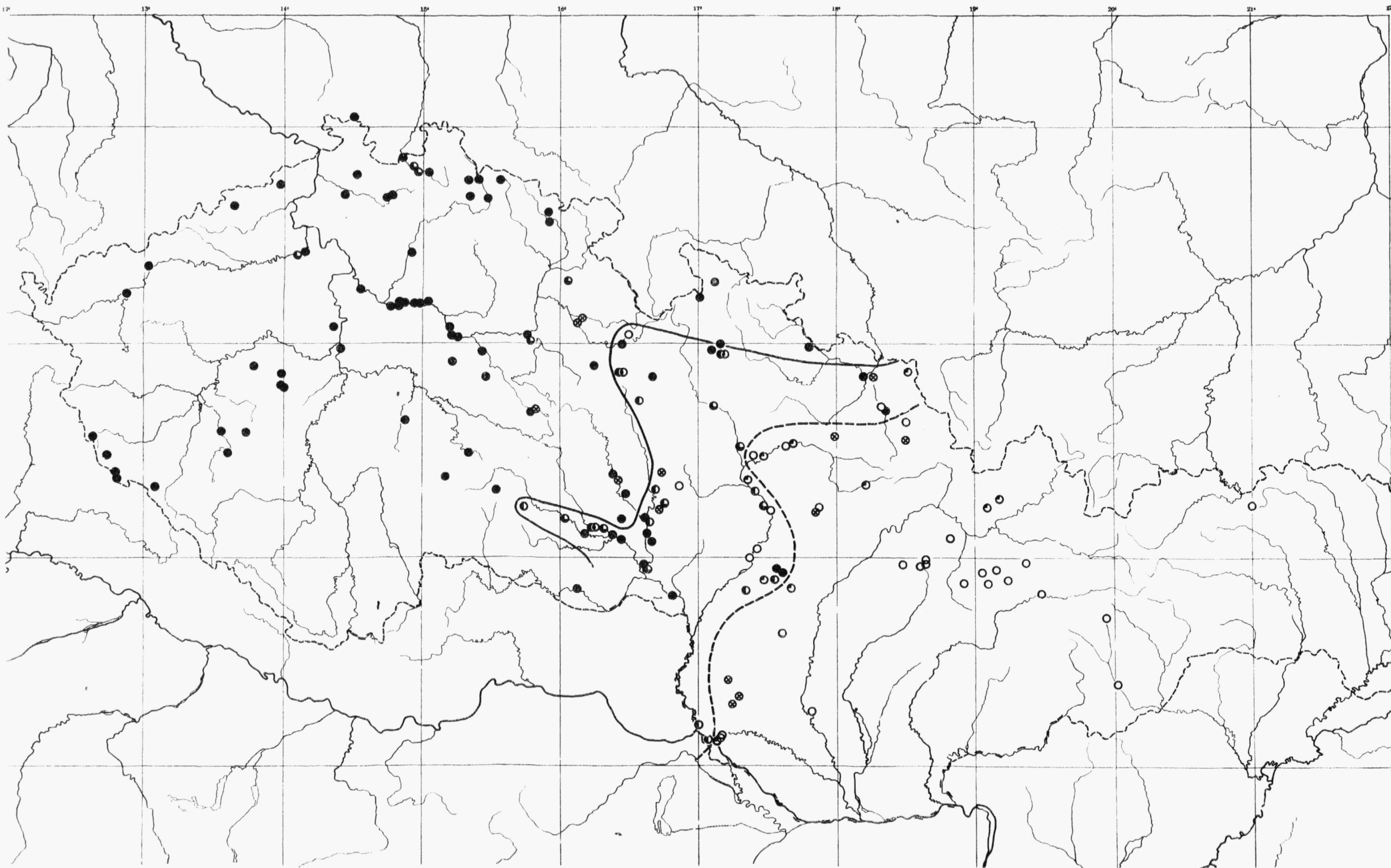
Dolní Pomoraví: Lednice (SCHWÖDER 1882, PRC).

Podunajská nížina: Petržalka (SCHEFFER 1931, SLO).

Subpannonicum

České středohoří: Petrovice (PROSCHWITZER 1902, PRC); Okrouhlá u Kam. Šenova (leg.?, 1883, PRC).

Polabí: Lobkovice (JIRÁSEK 1939, PRC); Čelakovice (E. HEJNÝ 1914, PRC); Přerov n. L. (KLIKA 1916, PRC; JÍLEK 1928, PRC); Lysá n. L. (PODPĚRA 1896, PR, PRC, BRNU; SCHUSTLER 1910, PR; PREIS 1933, PRC; MEDLÍNOVÁ 1945, PRC); Litol (PEXA 1925, PR); Ostrá (PROTIVA 1943, PRC; HOSTIČKA 1955, PR); Šnepov (BINDER 1886, PR); Mydlovary (VŠETEČKA 1849, BRNU); Kostomlaty (POLÁK 1881, PRC; VELENOVSKÝ 1887, PR, PRC; BINDER 1891, PR);

Rozšíření plemen *Allium ursinum* v Československu: ● — ssp. *ursinum*, ○ — ssp. *ucrainicum*, ⊙ — přechodné formy, ● — společný výskyt ssp. *ursinum* a transitu, ⊙ — společný výskyt ssp. *ucrainicum* a transitu, ⊕ — společný výskyt ssp. *ursinum*, ssp. *ucrainicum* i transitu; — — — = západní hranice rozšíření ssp. *ucrainicum*; - - - = východní hranice areálu ssp. *ursinum*.

Verbreitung der Unterarten *Allium ursinum* in der Tschechoslowakei: ● — ssp. *ursinum*, ○ — ssp. *ucrainicum*, ⊙ — Übergangsformen, ● — gemeinsames Vorkommen von ssp. *ursinum* und Transitus, ⊙ — gemeinsames Vorkommen von ssp. *ucrainicum* und Transitus, ⊕ — gemeinsames Vorkommen von ssp. *ursinum*, ssp. *ucrainicum* und Transitus; — — — = westliche Verbreitungsgrenze der ssp. *ucrainicum*; - - - = östliche Arealgrenze der ssp. *ursinum*.

Nymburk (VŠETEČKA s. d., PR, PRC); mezi Kolinem a V. Osekem (KLÁŠTERSKÝ 1942, PR); Kolin (BENEŠ 1898, PR; VLACH 1920, PRC); mezi Zálabím a Třídvořy (KLÁŠTERSKÝ 1942, PR); Roztěž (VEPŘEK 1943, PRC); Žehušice (LUKEŠ 1894, BRNU; leg. ? 1895, PR); Bratčice (DOMIN 1905, PRC); Pardubice (ČENĚK s. d., PR); Pardubičky (leg. ?, PR); Nemošice (OPIZ s. d., PR; JAHN 1881, BRNU; VODÁK 1903, PRC); Meziříčí (DOSTÁL 1942, PRC).

Haná: Litovel (ŽIVOCKÝ 1879, PRC; KOMER 1935, PRC); Grygov (LAUS 1924, SLO, 1929, PRC); Kroměříž (ZAVŘEL 1930, PRC).

Moravské předhůří Vysočiny: Koněšín (DVOŘÁK 1907, BRNM; SUZA 1907, BRNU); Mohelno (PETRÁŠ 1943, PRC; HORÁK 1956, PR); Senorady (DVOŘÁK 1922, BRNM); Čučice (SUZA 1910, BRNU; KRAJINA 1921, PRC); Ivančice (STANĚK 1923, BRNU; DRIMLOVÁ 1942, PRC); Mor. Bránice (ŠMARDOVÁ 1950, BRNU); Omice (DRIMLOVÁ 1941, PRC; MENCL 1944, PRC); Chudčice (J. ŠMARDA 1925, PR, BRNU); Josefov u Adamova (TEUBER 1897, BRNM).

Carpaticum occidentale

Praecarpaticum moravicum

Moravský kras: Ochoz (DOLEŽAL 1926, PR, PRC, BRNM; POSPÍŠIL 1946, BRNM).

Chřiby: Kvasice (SPITZNER 1885, BRNU; MARTINEC 1932, PR, 1933, PR).

Bílé Karpaty: Mandát u Radějova (SILLINGER 1927, PRC); Velká (BĚŠA 1913, BRNU; SILLINGER 1929, PRC; WEBER 1932, PR); Blatnička (DEYL 1949, PR); Bořšice (SILLINGER 1928, PR).

Praecarpaticum slovacum

Devín a Dev. Kobyla: Devínská Kobyla (KNEBLOVÁ 1947, PRC; FUTÁK 1947, SLO).

Subcarpaticum silesiacum

Slezská nížina: Štěplovec (KOUSAL 1952, PRC).

Olavská pánev: Třebovice (leg. ?, BRNM); Frýdek (WEEBER 1925, BRNU).

subsp. ucrainicum Kleop. et Oxner

Spisok roslin gerbariju flori USSR (Cent.) 1 : 10, 1935 (descr. lat.), Flora USSR 1 : 301, 1935 (descr. ucr.). — *A. ucrainicum* (OXNER) BORDZ. Flora USSR 3 : 143, 1950.

A r e á l: Itálie*, Rakousko**, Československo, Maďarsko***, Jugoslávie (i v záp. oblastech), Bulharsko, Rumunsko, SSSR (Litva, Bělorusko, Ukrajina, RSFSR; BORDZILOVSKIJ (1950) udává též z oblasti Kavkazu). Velmi pravděpodobný je výskyt v Polsku.

Rozšíření v Československu:

Hercynicum

Sudeticum

Hrubý Jeseník: „Rabenwasser“ u Bedřichova (SCHENK 1929, BRNM).

Subhercynicum

Českomoravská vysočina: Heraldice (ZAVŘEL 1879, PRC, BRNM, BRNU).

Českomoravské mezihofí: Letohrad (HYNKOVÁ 1956, PR); Semanín (SCHREIBER s. d., PRC);

Roh (Hornberg) u Svitav (SCHREIBER 1890, BRNM).

Drahanská vysočina: Ruprechtov (SKŘIVÁNEK 1943, PRC).

Pannonicum

Matricum

Ipeľsko-rimavská brázda: Rimavská Sobota (HLÁDKÁ 1962, SLO).

* Pignola (GAVIOLI 1925, BRNU).

** Okolí Vídně: Wien (WEISS 1855, PRC, leg. ? 1862, PR), Hütteldorf (FREYN 1866, BRNM), Jedlersee (JETTER 1885, PR), Dornbach (ŽIVOTSKÝ 1879, PRC).

*** Misefa (KOVÁTS 1828, SLO), Pécs (KÜMMERLE et JÁVORKA 1922, BRNU), Keszthely HUTTER s. d., PR), Isztimér (BOROS 1932, SLO).

Eu-Pannonicum

Brno (ULIČNÝ 1884, BRNU); Černovice (Ráječek, Paradise) (CZIŽEK 1869, BRNU; FORMÁNEK 1883, BRNM, BRNU, 1884, PRC, 1890, BRNM; ROTHE 1893, BRNU; leg.? 1897, BRNM; WILDT 1903, BRNM, 1910, BRNM, 1922, BRNM; VESELÝ 1916, BRNU; BRIŽICKÝ 1937, BRNU).

Dolní Pomoraví: Kostelany (KUBÁT 1959, PR); Uh. Ostroh (POSPÍŠIL 1956, BRNM).

Podunajská nížina: Bratislava (GÁYER 1916, PR, PRC, BRNU, SLO); „Alte Au“ u Bratislavy (SCHNELLER 1855, SLO); Prievoz (MÁJOVSKÝ 1955, SLO); Petržalka (leg.? 1937, PRC; OPLUŠTILOVÁ 1946, SLO); „Habern“ u Bratislavy (SCHNELLER 1870, BRNM); „Staré nivy“ u Bratislavy (DLABAČOVÁ 1934, PRC); Šoporňa (SCHEFFER 1929, SLO).

Subpannonicum

Haná: Rokytnice (POSPÍŠIL 1951, BRNM); Přešov (PEXA 1943, PR); Žebračka u Lýsek (BOCAN 1929, BRNU; PEXA 1943, PR); Chropyně (DEYL 1956, PR); Kroměříž (POLÁŠEK 1922, BRNU).

Moravské předhůří Vysočiny: Senorady (DVOŘÁK 1922, BRNU); Josefov u Adamova (TEUBER 1897, BRNM).

Carpaticum occidentale

Præcarpaticum moravicum

Bílé Karpaty: Mandát u Radějova (PODPĚRA 1929, BRNU); Lipov (DEYL 1949, PR); Velká (SILLINGER 1929, PR, PRC, BRNU); Javořina (SILLINGER 1927, PR, PRC; GROSCHAFT 1953, PRC).

Præcarpaticum slovacum

Devín a Dev. Kobyla: Devínská Kobyla (KLÁŠTERSKÝ et DEYL 1935, PR).

Malé Karpaty: Mederi u Brezové (KLIKA 1936, PR).

Strážovská hornatina: Strážov (DOMIN 1920, PRC); Gerstberg (NÁBĚLEK, BRIŽICKÝ et PASTÝRIK 1940, SLO).

Bánskobystričské dolomity: Predajná (TRAPL 1920, PRC).

Muranská plošina: Tisovec (VRANÝ 1923, PRC).

Eucarpaticum

Fatra: Klak (SUZA 1931, BRNU); Reván (NÁBĚLEK et PASTÝRIK 1940, SLO); Velká Lúka (MARGITTAI 1900, PR); Rakša (MALOCH 1920, PRC); Dedošovská dolina (MALOCH 1920, PRC; DEYL 1951, PR); Križná (FUTÁK 1947, SLO); Čierny Kameň (KLÁŠTERSKÝ 1946, PR); Rozsutec (SILLINGER 1930, PRC; KLÁŠTERSKÝ et DEYL 1935, PR); Zázrivá (GRESCHIK 1927, SLO).

Nízké Tatry: Zvolen u Donoval (SCHIDLAY 1941, SLO); Salatín (SCHEFFER 1931, SLO).

Subcarpaticum silesiacum

Ostravská pánev: Lískovec (TALPA 1944, PRC); Fryštát (VICHEREK 1955, BRNU).

Moravská brána: Týn u Lipníku n. B. (OBORNY 1899, BRNU, 1905, PRC); Rybáře u Hranic (PETRAK 1913, PR, PRC, BRNU).

Beschidicum occidentale

Západobeskydské Karpaty: Otrokovice (Bačov) (KŘÍSTEK 1942, PRC, 1943, PRC); Lutonina (TOMÁŠEK 1951, PRC); N. Hrozenkov (ŘÍČAN 1924, BRNM, BRNU); Prašivá u Raškovic (BARTA 1943, PRC).

Beschidicum orientale

Východní Beskydy: Minčol (MĚSÍČEK 1961, PR).

Transitus mezi ssp. ursinum a ssp. ucrainicum

A r e á l: Jugoslávie (Chorvatsko), Rakousko, Československo, Německá spolková republika, Finsko (Åland), již. Švédsko (Kinnekulle). Udáván je i z Rumunska (ZAHARIADI 1964). Velmi pravděpodobný je výskyt v Maďarsku, Polsku a v SSSR (Pobaltí, Kavkaz).

Rozšíření v Československu:

Hercynicum

Subhercynicum

Ještěd: Chrastava (KNÍZEK 1902, PR); Dlouhý vrch u Údolu Sv. Kryštofa (PUCHMAJEROVÁ 1937, PR).

Českomoravská vysočina (česká strana): St. Ransko (VITOUŠEK 1911, BRNU, 1912, BRNU).
Českomoravská vysočina (moravská strana): Heraltice (ZAVŘEL 1879, PRC); Jahodná u Tišnova (ŠMARDA 1929, BRNU).

Českomoravské mezihorí: Roh (Hornberg) u Svitav (SCHREIBER s. d., BRNM).

Pannonicum

Eu-Pannonicum

Dolní Poohří: „Myslivna“ u Libochovic (VALLA 1955, PR).

Dyjsko-svratecký úval: Brno (ULICNÝ 1884, BRNU; VANDAS 1900, PR); Černovice (Ráječek, Paradise) (TKANY 1832, BRNU; FORMÁNEK 1884, PRC, 1886, BRNM, 1890, BRNM; ROTHE 1893, BRNU; VESELÝ 1916, BRNU; BRIŽICKÝ 1937, PR, BRNM, BRNU); Mokrá (ŠVESTKA 1925, BRNM).

Jihomoravská pahorkatina: Pouzdřany (KRIST 1928, BRNU).

Podunajská nížina: Bratislava (KUCHTA et DELINGA 1892, PR; KUPČOK 1900, PR; GAYER 1916, PR); Petržalka (leg.? 1937, PRC; OPLUŠTILOVÁ 1946, SLO); „Habern“ u Bratislavě (SCHNELLER 1870, BRNM).

Subpannonicum

Polabí: Nemošice (OPIZ s. d., BRNM; JAHN 1881, BRNU; VODÁK 1903, PRC; HENDRYCH 1942, PR); Čes. Meziříčí (ŠOUREK 1941, PR); Častolovické Horky (PULCHART et SOUČEK 1939 PRC, BRNM); Šachov (PULCHART 1936, PRC).

Haná: Litovel (E. HEJNÝ 1943, PRC); Grygov (LAUS 1930, BRNU, 1931, PRC); Žebračka u Přerova (BOCAN 1929, BRNU); Chropyně (ŮLEHLA 1882, PRC; DEYL 1956, PR); Kroměříž (POLÁŠEK 1922, BRNU; ZAVŘEL 1930, PRC).

Moravské předhůří Vysočiny: Koněšín (DVOŘÁK 1907, BRNM); Čučice (DVOŘÁK 1906, BRNU); Josefov u Adamova (TEUBER 1897, BRNM).

Carpathicum occidentale

Fraecarpathicum moravicum

Moravský kras: úd. Punkvy (FILUKA s. d., BRNU); Ochoz (DOLEŽAL 1926, PR, PRC, BRNU; POSPÍŠIL 1946, BRNM).

Chříby: Kvasice (MARTINEC 1932, PR, 1933, PR).

Bílé Karpaty: Mandát u Radějova (SILLINGER 1927, PR, PRC; PODPĚRA 1929, BRNU); Lipov (SILLINGER 1927, PR; DEYL 1949, PR); Velká (BĚNA 1913, BRNM, BRNU; SILLINGER 1929, PR, PRC, BRNU, SLO); Javorina (SILLINGER 1927, PR; GROSCHAFT 1953, PRC).

Fraecarpathicum slovacum

Devín a Dev. Kobyla: Devínská Kobyla (KLÁŠTERSKÝ et DEYL 1935, PR).

Malé Karpaty: Vysoká u Kuchyně (DOMIN 1929, PRC; leg.? s. d., SLO); Modra (KUCHTA et DELINGA 1892, PR); Pezinok (HOLUBY 1910, PRC).

Eucarpathicum

Fatra: Rozsutec (KLÁŠTERSKÝ et DEYL 1935, PR); Zázrivá (GRESCHIK 1927, SLO).

Subcarpathicum silesiacum

Ostravská pánev: Ostrava (NOVOTNÝ 1957, PR); Fryštát (VICHEREK 1955, BRNU).

Moravská brána: Rybáře u Hranic (PETRAK 1913, PR, PRC); St. Jičín (POSPÍŠIL 1952, BRNM).

Beschidicum occidentale

Západobeskydské Karpaty: Vizovice (TOMÁŠEK 1946, BRNM); Nový Hrozenkov (ŘÍČAN 1925, BRNU); Travný u Morávky (BARTA 1943, PRC, 1944, PRC).

Zusammenfassung

Allium ursinum L. ist in der Tschechoslowakei durch zwei Unterarten vertreten. Im westlichen Staatsgebiet ist die ssp. *ursinum* (Blütenstiele mit Papillen bedeckt), im östlichen die ssp. *ucrainicum* KLEOP. et OXNER (Blütenstiele glatt) verbreitet. In Mähren und in den Grenzgebieten Böhmens und der Slowakei überdecken sich die Areale beider Unterarten. In dieser transgressiven Zone, entlang ihrer beiden Seiten und auf zwei isolierten Exklaven in Nordböhmen erscheinen oft Übergangsformen. In diesen Gebieten kommen an einigen Lokalitäten vermischte Lokalpopulationen vor, wo einzelne Exemplare, die unmittelbar bei einander wachsen, verschiedenen Sippen angehören. An anderen, vor allem von der Berührungszone beider Unterarten entfernten Fundorten sind die Lokalpopulationen einheitlich.

Die Grenze zwischen den Arealen beider Unterarten verläuft durch Italien, den westlichen Grenzteil Jugoslawiens, Österreich, die Tschechoslowakei und Polen (?) in die sowjetischen Ostseegebiete. Westlich dieser Linie ist die ssp. *ursinum*, östlich ssp. *ucrainicum* vertreten (genauere Angaben enthält der tschechische Text). Übergangsformen reichen im Westen bis nach Südschweden und Südwestdeutschland, gegen Osten, laut ZAHARIADI (1964), nach Westrumänien.

Phytogeographisch sehr beachtenswert ist die Exklave der ssp. *ursinum* im Kaukasusgebiet und in Kleinasien, die vom westeuropäischen Schwerpunkt des Areals durch einen breiten Hiatus getrennt ist, in den der südliche Arealteil der ssp. *ucrainicum* eingekeilt erscheint. Man kann dies durch ein polytopes Entstehen des monofaktoralen Unterschiedes erklären, oder, was mir wahrscheinlicher erscheint, das ursprünglich zusammenhängende Areal der ssp. *ursinum* wurde durch Expansion der dem kontinentalen Klima besser angepassten ssp. *ucrainicum* sekundär unterbrochen.

Literatura

- BORDZILOVSKIJ E. I. (1950): *Allium*, in Flora URSS 3 : 91—146. — Kiiiv.
- GROSS-CAMERER H. (1931): Arealmäßige und ökologische Beziehungen verschiedener Waldpflanzen zur Formation des Rotbuchenwaldes. — Repert. Spec. nov., Beih. 64.
- KLEOPOW J. (1935): Schedae ad Herbarium Florae Reipublicae Sowjeticae Ucrainicae (Centuria) 1 : 10.
- MEUSEL H., JÄGER E. et WEINERT E. (1965): Vergleichende Chorologie der zentraleuropäischen Flora. — Jena.
- ZAHARIADI C. (1964): Taxonomie de quelques phanérogames méconnues ou rares de la flore roumaine. — Rev. roum. Biol., Sér. bot., 9 : 191—207.